

[Αρχή Σελίδας 1]

ΤΑΞΗ	Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ	ΕΚΘΕΣΗ-ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ	15 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2020

Κείμενο Ι

Η αλληλεγγύη εκπέμπει...SOS!

Η νέα πανδημία εν έτει 2020 μας φέρνει αντιμέτωπους, συγχρόνως, με το πρόβλημα της κοινωνικής απομόνωσης, αλλά και με την γνώση του εαυτού μας και την ανακάλυψη των προβλημάτων που οι ίδιοι προκαλούμε εδώ και μερικές δεκαετίες. Εστίες πολέμων, σε διάφορα σημεία του πλανήτη, παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, προκλητικές και απερίσκεπτες ενέργειες, επιβλαβείς για το περιβάλλον, επέφεραν θανάτους χιλιάδων ανθρώπων, αρρώστιες, σεισμούς, πλημμύρες και κάθε είδους καταστροφές. Η ανέχεια, η εγκληματικότητα και κάθε μορφή αδικίας, προβάλλουν απειλητικές για τον καθέναν μας. Φαινόμενα και καταστάσεις που θίγουν συθέμελα την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και υποβιβάζουν την ανθρώπινη ύπαρξη.

Και όλα αυτά γιατί ίσως δεν έχουμε αντιληφθεί ακόμη πως όλα τα κακά προέρχονται από την πλήρη αδιαφορία του ανθρώπου για τον άνθρωπο και πως όλα εδράζονται στην απουσία αλληλεγγύης μεταξύ των ανθρώπων και των κοινωνιών. Στο ατροφικό αίσθημα συλλογικής ευθύνης και δράσης, στην δυστοκία αξιολόγησης των ηθικών αξιών, στο ότι είμαστε δέσμοι των παθών και της εσωτερικής μας ανελευθερίας. Υιοθετούμε, συχνά, την τακτική του στρουθοκαμηλισμού (αγνοούμε δηλαδή το πρόβλημα, υποκρινόμενοι πως δεν υπάρχει) με έναν εγωπαθή κυνισμό.

Η κατάσταση στη χώρα μας, και όχι μόνο, υπό τη «δαμόκλειο σπάθη» της φονικής αρρώστιας που φαντάζει σαν ένας τυφώνας θανάτου μας καλεί όλους να αναζητήσουμε συλλογικές λύσεις, να γκρεμίσουμε τα τείχη ανάμεσά μας και στη θέση τους να χτίσουμε γέφυρες επικοινωνίας, συναισθηματικής προσέγγισης για να δαμάσουμε τον επικείμενο εχθρό. Μέσα από μια πανανθρώπινη – αλληλέγγυα ματιά και συσπειρωμένη στάση να συστρατευθούμε στην επίλυση των κοινών προβλημάτων υπερβαίνοντας τον ατομικισμό, τον ωχαδελφισμό και κάθε μορφής στερεότυπα.

Η αλληλεγγύη ως μια εσωτερική δύναμη αποτελεί τη μοναδική λύση που θα οδηγήσει σε μια ενωτική διάθεση με τους συνανθρώπους μας και μια ποιοτικότερη ζωή. Μέσα από το μοίρασμα των ψυχικών αποθεμάτων ο καθένας θα προσφέρει τη

[Τέλος Σελίδας1]

[Αρχή Σελίδας 2]

βοήθειά του στο σύνολο, κατανοώντας την ανάγκη και τα προβλήματά του. Γιατί αυτό είναι η αλληλεγγύη, η υποστήριξη και η συμπαράσταση σε δοκιμαζόμενους ανθρώπους, μια ηθική επιταγή που θα προκαλέσει συνθήκες ενότητας και ομοψυχίας στους δύσκολους καιρούς.

Για την επίτευξη του εν λόγω εγχειρήματος απαραίτητη προϋπόθεση είναι η ενσυναίσθηση, η οποία θα συμβάλλει να μπούμε στη θέση και του πιο αδύναμου, του ανυπεράσπιστου, του πιο διαφορετικού και να εγκύψουμε στο πρόβλημά του. Το ήθος και η βαθιά παιδεία, η εσωτερική καλλιέργεια, η φιλευσπλαχνία και μια διάθεση προσφοράς σε κάθε μέλος της κοινωνίας εξασφαλίζουν την κοινωνική συνοχή, ώστε να βγούμε αλώβητοι και σθεναροί από τις αντίξοες, πρωτόγνωρες συνθήκες της νέας εποχής.

Η αλληλεγγύη δεν είναι έννοια ταυτόσημη με τη φιλανθρωπία ή με τον εθελοντισμό, αλλά ξεπροβάλλει μέσα από το αίσθημα του καθήκοντος προς τον διπλανό και την διάθεση συμμετοχής στη δική του μάχη. Είναι η υλική και ηθική ανταπόκριση. Συνδέεται με την ανθρωπιά, την ενσυναίσθηση, τη γενναιοδωρία, τη δικαιοσύνη, την εντιμότητα και αποτελεί πρωτίστως κοινωνική αρετή. Είναι μια διαδικασία κατά την οποία θυσιάζεται το «εγώ» στο «εμείς», εξασφαλίζοντας την πρόοδο ανθρώπων, κοινωνιών και λαών όταν επεκτείνεται σε όλα τα πλάτη και τα μήκη της γης, λαμβάνοντας μια αταξική, ασυνοριακή, καθολική και πανανθρώπινη διάσταση.

Μόνο μέσα από μια τέτοια αλληλέγγυα στάση και υπερατομική συνείδηση θα αισθανθούμε ικανοποίηση για την ανθρωπιά μας, θα ανακουφίσουμε τον πόνο μέσα μας, θα απαλλαγούμε από την ψυχική δουλεία, την ηθική αδιαφορία και τη μοναξιά της εποχής, γιατί μέσα από αυτήν την προσφορά θα ανακαλύψουμε τον αληθινό εαυτό μας, αλλά και τον διπλανό μας, θα αναδείξουμε την κοινωνική υπόστασή μας και θα συνδιαμορφώσουμε τον ηθικό πολιτισμό.

Αξίζει να διατηρήσουμε στη μνήμη μας την αλληλεγγύη που επέδειξαν οι κινέζοι στους ιταλούς, στέλνοντάς τους υλικό και γιατρούς και συνάμα το μήνυμα:

« Είμαστε κύματα της ίδιας θάλασσας,
φύλλα του ίδιου δέντρου, άνθη του ίδιου κήπου».

Alfavita, 23/03/20, Μαρία Δ. Πετροπούλου, Φιλολόγος, συγγραφέας

Κείμενο II - Πίνακας ζωγραφικής

Αλληλεγγύη vs Κορωνοϊός: Η κόρη της ελπίδας εναντίον του (υ)ιού του θανάτου

Είναι αλήθεια πως η ελληνική κοινωνία βρίθει αντιφάσεων και παλινδρομεί μεταξύ αλληλεγγύης και ατομικισμού, όποια όμως πλευρά κι αν επιλέγει την υπηρετεί με πάθος. Ας πούμε οι Έλληνες είναι μεν αλληλέγγυοι και προστατευτικοί όταν ευαισθητοποιούνται με την αδυναμία των συναθρώπων τους, σε ζητήματα

[Αρχή Σελίδας 3]

φυσικών καταστροφών, σε περιπτώσεις ασθενών που χρειάζονται οικονομική υποστήριξη κ.α. αρκούντως δε ατομιστές όταν πρόκειται να καρπωθούν οικονομικά οφέλη (ρουσφέτια κλπ), είτε μπροστά στον κίνδυνο της ατομικής επιβίωσης ή αυτής της οικογένειάς τους.

Η αλληλεγγύη όμως δεν ορίζεται καταρχάς ως πράξη φιλανθρωπίας, δεν αφορά την κίνηση αγάπης του ισχυρού προς τον αδύναμο, αλλά είναι ο συνδυαστικός κρίκος της κάθε κοινωνίας, γιατί δίχως αυτή οι κοινωνίες απειλούνται υπαρξιακά. Αλληλεγγύη σημαίνει πως όλα τα κομμάτια συμμετέχουν στο κοινό καλό, πως η επιβίωση και η εξέλιξη του συνόλου απαιτεί μονάδες που αντιλαμβάνονται τον εαυτό τους ως ένα δομικό μέρος του συστήματος κι όχι ως αυτοτελή υποκείμενα.

Η αλληλεγγύη είναι μια συνθήκη που κυρίως υπηρετεί την κοινωνική συνοχή και τη συλλογικότητα, καθώς, όπως έλεγε ο Θουκυδίδης, η συλλογική ευτυχία είναι πάνω από το ατομικό καλό. Η συνθήκη αυτού του «κοινού καλού» επιτάσσει στις κοινωνίες να επιζητούν την επούλωση των πληγών που δημιουργούνται στο κοινωνικό σώμα, γιατί ένα σώμα μπορεί να αρρωστήσει ολόκληρο όταν νοσεί ένα μέρος του. Αλληλεγγύη δεν είναι επομένως να ψωνίζεις όσα τρόφιμα μπορείς παραπάνω για να εξασφαλίσεις τη δική σου επιβίωση, αλλά να δρας με στόχο την επιβίωση του συνόλου, γιατί δίχως αυτή ούτε η δική σου επιβίωση καθίσταται δυνατή.

Αλληλεγγύη είναι να σταθείς ψύχραιμος, να αφήσεις στην άκρη τα φοβικά συναισθήματα που αυξάνουν τον ναρκισσισμό σου και να φροντίσεις αυτή η κρίση να περάσει όσο γίνεται περισσότερο ανώδυνα. Να γίνεις συμμετοχός μιας κοινωνίας όπου τα ανθρώπινα ιδεώδη και η αλληλεγγύη είναι πάνω από το ατομικό σου συμφέρον και να κατανοήσεις πως αν το κάνεις θα είσαι περισσότερο ωφελημένος και εσύ προσωπικά.

Μπροστά λοιπόν στον κίνδυνο του κορωνοϊού καταρχάς θα ήθελα να εκφράσω μια ευχή: το πέρασμα του να αφήσει όσο το δυνατόν λιγότερο πόνο και περισσότερη γνώση και αλληλεγγύη...Είναι σημαντικό να πούμε επίσης πως η συγκεκριμένη πανδημία έρχεται σε μια ιστορική συγκυρία όπου η παγκόσμια επιστημονική κοινότητα και τα δίκτυα ενημέρωσης μπορούν περισσότερο αποτελεσματικά να παρέμβουν για να αντιμετωπίσουν το φαινόμενο, συγκριτικά με παλαιότερες ιδίως εποχές. Παρά ταύτα ο ιός δείχνει την ευαλωτότητα του ανθρώπινου γένους το οποίο μοιάζει έρμαιο της καταστροφικής επέλασης ενός μονοκύτταρου οργανισμού. Αυτό το χαστούκι ο άνθρωπος χρειάζεται να το λάβει σοβαρά υπόψη... δεν είμαστε κατακτητές της φύσης... είμαστε μέρος της.

Ας ελπίσουμε λοιπόν ο κίνδυνος αν μη τι άλλο να μετατραπεί σε ευκαιρία να επιχειρήσουμε να γίνουμε περισσότερο αλληλέγγυοι στον συνάνθρωπο, σε αυτό που λέμε κοινωνία, διότι αν νοσεί η κοινωνία, νοσούμε κι εμείς οι ίδιοι. Ας ευχηθούμε ο ιός να «απειλήσει» κυρίως τον ατομοκεντρισμό των δυτικών κοινωνιών και να μας υπενθυμίσει την αξία της αλληλεγγύης και της ατομικής ευθύνης έναντι του συνόλου. Είναι σαν η διαχείριση της απειλής να ανασύρει εκ

[Αρχή Σελίδας 4]

νέου ηθικά διλήμματα για τη λειτουργία των θεσμών και την ατομική ευθύνη, καθώς η ναρκισσιστική παντοδυναμία του ελεύθερου υποκειμένου, όπως το εμπνεύστηκε η Δύση, βάλλεται κάτω από το πρίσμα της συμμόρφωσης και της απαγόρευσης.

Το καλό σενάριο είναι ο παγκόσμιος αυτός συναγερμός να ηχήσει ξανά και ξανά για να αντιμετωπιστούν όλα τα σημαντικά προβλήματα του πλανήτη που δεν πηγάζουν από κάτι μικρό και άγνωστο αλλά από την απληστία του ανθρώπινου ναρκισσισμού, δεδομένου ότι ο άγνωστος αυτός επικίνδυνος ιός δημιούργησε συνειρμικά μεγαλύτερα φοβικά συναισθήματα από άλλους κινδύνους εξίσου ή/και περισσότερο καταστροφικούς, όπως είναι άλλες ασθένειες, η κλιματική αλλαγή, οι πόλεμοι στην ευρύτερη περιοχή, η μετανάστευση και η προσφυγιά, ή ακόμη κι ένας ενδεχόμενος πυρηνικός όλεθρος, κ.ο.κ.

Εν κατακλείδι, όπως κάθε κρίση και η αντιμετώπιση αυτού του κινδύνου χρειάζεται σύνεση κι αποφυγή των άκρων: τόσο ο πανικός όσο και η αδιαφορία είναι κακός οϊωνός, πράγμα που σημαίνει πως ούτε η υστερική αντιμετώπιση είναι λύση ούτε η αδιαφορία και η υποτίμηση των κινδύνων.

Δρ. Γιώργος Γιαννούσης, άρθρο διασκευασμένο για τις ανάγκες του κριτηρίου δημοσιευμένο στην ιστοσελίδα www.pshycologynow.gr

Κείμενο III

Η αρρώστια

Το πλοίο είναι γεμάτο μετανάστες.
Φορούν τραγιάσκες και κοστούμια
που γυαλίζουν στους αγκώνες,
κοιτάζουν μια προκυμαία που όλο αποχωρεί
λευκά μαντήλια που ζωγραφίζουν το κενό.
Σε μιαν εξέδρα ένας βιολιστής
παίζει κόκκινο βιολί,
φορώ ένα μαύρο φουστάνι και δεν έχω μαλλιά,
κλαίς και δεν ξέρω πώς να σ' αγκαλιάσω,
σαν να διασχίζουμε τον χρόνο
σε έρημα πλοία φαντάσματα
που προσκρούουν συνέχεια σε παγόβουνα,
μόνο και μόνο για να,
για να μην,
επειδή δεν γίνεται χωρίς
αλλά ούτε και με,
κι ο βιολιστής παίζει παράφορα βιολί
κι ενώ όλοι αρχίζουν να χορεύουν,

[Αρχή Σελίδας 5]

μου κλείνει μυστικά το μάτι
ενώ πίσω στην πόλη
τα ποντίκια μεταδίδουν την πανούκλα
που χωρίς να το ξέρουμε
όλοι μας κουβαλάμε
μες στο πλοίο.

Από τη συλλογή Η αλεπού και ο κόκκινος χορός (2009) της **Χλόης Κουτσουμπέλη**

Παρατηρήσεις

ΘΕΜΑ Α

Πώς αποδίδει την έννοια της αλληλεγγύης και τα αποτελέσματα αυτής η συντάκτρια του κειμένου Α; (60 – 70 λέξεις).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Β

1. Να επιβεβαιώσετε ή να διαψεύσετε τους ακόλουθους ισχυρισμούς που αναφέρονται στα **Κείμενα Α** και **Β**: και να αιτιολογήσετε την απάντησή σας με σύντομη αναφορά στο κείμενο.
  - α. Η συντάκτρια του κειμένου 1 θεωρεί ότι η αλληλεγγύη εννοιολογικά συμπίπτει με την φιλανθρωπία.
  - β. Η συντάκτρια του κειμένου 1 πιστεύει ότι η αλληλεγγύη προϋποθέτει υπέρβαση του ατομικισμού
  - γ. Η συντάκτρια του κειμένου 1 εκφράζει την άποψη ότι η αλληλεγγύη θα συμβάλλει στην αυτογνωσία και την ετερογνωσία.
  - δ. Ο συντάκτης του κειμένου 2 ισχυρίζεται πως ο φόβος είναι αντιστρόφως ανάλογος με τον ναρκισσισμό.
  - ε. Ο συντάκτης του κειμένου 2 μας διαβεβαιώνει πως η δοκιμασία της πανδημίας θα προσφέρει όσο το δυνατόν λιγότερο πόνο και περισσότερη γνώση και αλληλεγγύη.

Μονάδες 10

2. Στην πρώτη παράγραφο του **κειμένου 2** η συντάκτρια χρησιμοποιεί παραδείγματα. Αφού τα εντοπίσετε, να αναφέρετε τι προσδίδουν στο ύφος του κειμένου και ποιο το επικοινωνιακό αποτέλεσμα.

Μονάδες 8

3. Να εντοπίσετε τις γλωσσικές επιλογές της συντάκτριας του **κειμένου 1** στην τρίτη παράγραφο (τέσσερις αναφορές) και στη συνέχεια να αναφερθείτε στο επικοινωνιακό τους αποτέλεσμα.

Μονάδες 8

4. Πόσο βέβαιη δείχνει η συγγραφέας του **κειμένου 2** στην τρίτη παράγραφο για αυτά που παρουσιάζει; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας κάνοντας αναφορά

[Αρχή Σελίδας 6]

στους τρόπους και τα μέσα πειθούς που αξιοποιεί και στις γλωσσικές επιλογές. Να παρουσιάσετε από ένα παράδειγμα μέσα από το απόσπασμα για κάθε ένα από τα παραπάνω.

Μονάδες 8

5. Να καταγράψετε 3 χαρακτηριστικά στο **κείμενο 1** που το εντάσσουν στην κατηγορία του άρθρου.

Μονάδες 6

ΘΕΜΑ Γ

Ποιο θέμα προβάλλεται στο ποίημα και ποιος ο προβληματισμός της ποιήτριας;
Στην απάντησή σας να λάβετε υπόψη τους κειμενικούς δείκτες (150-200 λέξεις)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Δ

Αξιοποιώντας στοιχεία από τα δύο κείμενα που σας δόθηκαν να αναφερθείτε στη σημασία της αλληλεγγύης. Το κείμενό σας να έχει τη μορφή και το ύφος της ομιλίας σε μια εκδήλωση στο σχολειό σας (350-400 λέξεις).

Μονάδες 30